Loopealsed

Triin Reitalu

Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühm
Viidumäe looduskeskus

ELKS konverents 2026.07.18

Loopealsed ehk alvarid

Pärandkooslused -
põlised inimtekkelised kooslused,
kus inimmõju on piirdunud karjatamise või niitmisega.

Loopealne, paepealne, alvar, kadakane karjamaa, nõmm

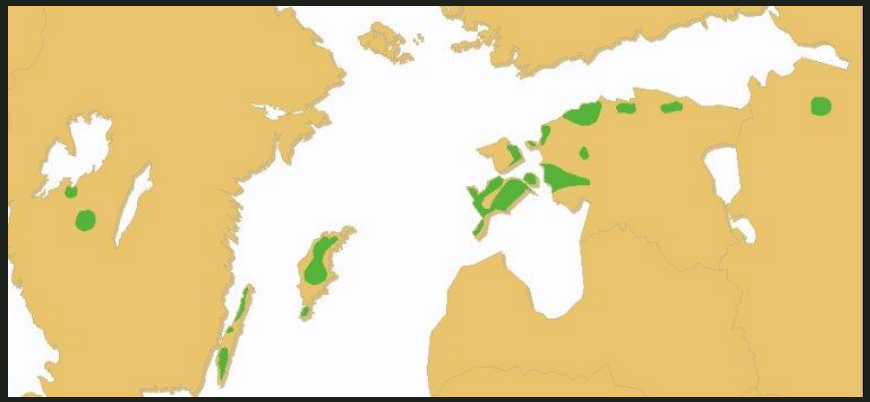

Loopealsete levik Euroopas (Helm ja Pärtel, 2002: Eesti Loodus)



Fotod: SMF 4126 132;
EFA.554.22721

Loopealsete eripärad

- Õhuke mineraaliderikas muld otse aluspõhjal (Silur, Ordoviitsium)
- Kuivab põuaga läbi
- Esineb üleujutusi



05.07.2026 Võrsna loopealene, foto Iris Reinula



01.07.2026 Lõu loopealene

Loopealsete eripärad

- Segu eri piirkondade liikidest
- Vähenõudlikud liigid

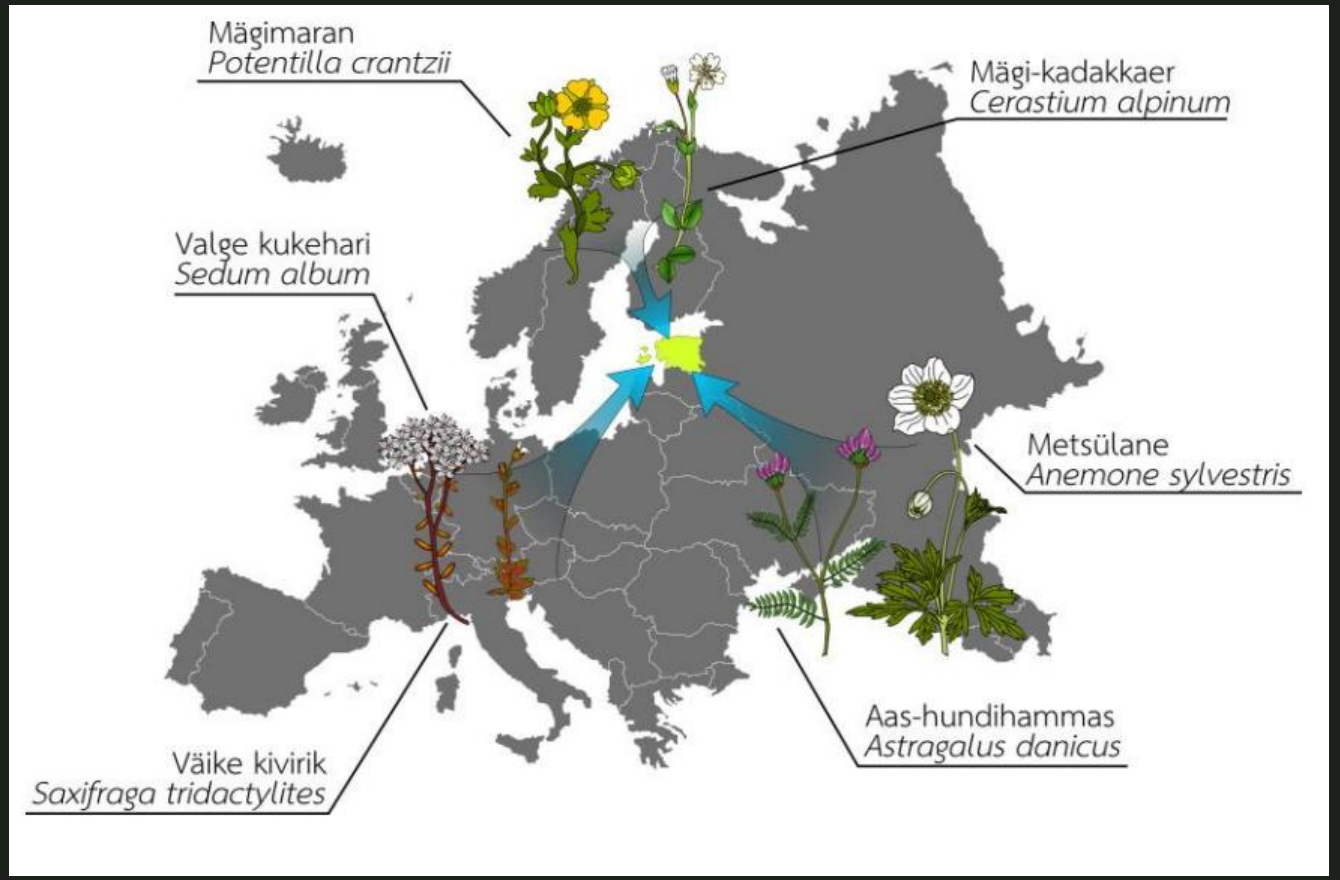

Loopealsete liigirohkus on märkimisväärne. Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel läbi viidud uurimuse "Loopealsete suuremahulise taastamise mõju elurikkusele, taastamiseelse seisundi jäädvustamine" raames leiti 35 uurimisalalt üle 4500 liigi (Helm, 2017).

Eesti avatud loopealsetelt on ühest 10 m raadiusega vaatluspiirkonnast leitud:

- **79** liiki soontaimi (35 vaatluspiirkonna peale kokku **335** liiki)
- **30** liiki samblaid (kokku **121**)
- **60** liiki samblikke (kokku **181**)
- **12** liiki pesitsevaid linde (kokku **43**)
- **11** liiki kimalasi ja **29** liiki teisi kiletiivalisi (Hymenoptera) (kokku **152** liiki)
- **15** liiki liblikaid (kokku **68**)
- **25** liiki ämblikke (kokku **154**)
- **10** liiki jooksiklasi (Carabids) (kokku **61**)
- **9** liiki hulkjalgseid (kokku **31**)
- **72** virtuaaltaksonit krohmseeni (kokku **149**)
- **570** virtuaaltaksonit teisi seeni (kokku **3267**)

Kokku leiti loopealsete 35 uurimisalalt **1101** silmaga määratavat liiki (sh 15 uut liiki Eestile) ning **3416** DNA-analüüsi abil määratud taksonit (sh 5 uut taksonit maailmale) (Helm jt 2017)



Näide vaatluspiirkonna paiknemisest - sellises laigus elab sadu liike


Tartu Ülikooli ökoloogid loopealste vaatluspiirkondades välitöid läbi viimas (vt Helm jt 2017)

Eesti kuivad niidud
1950

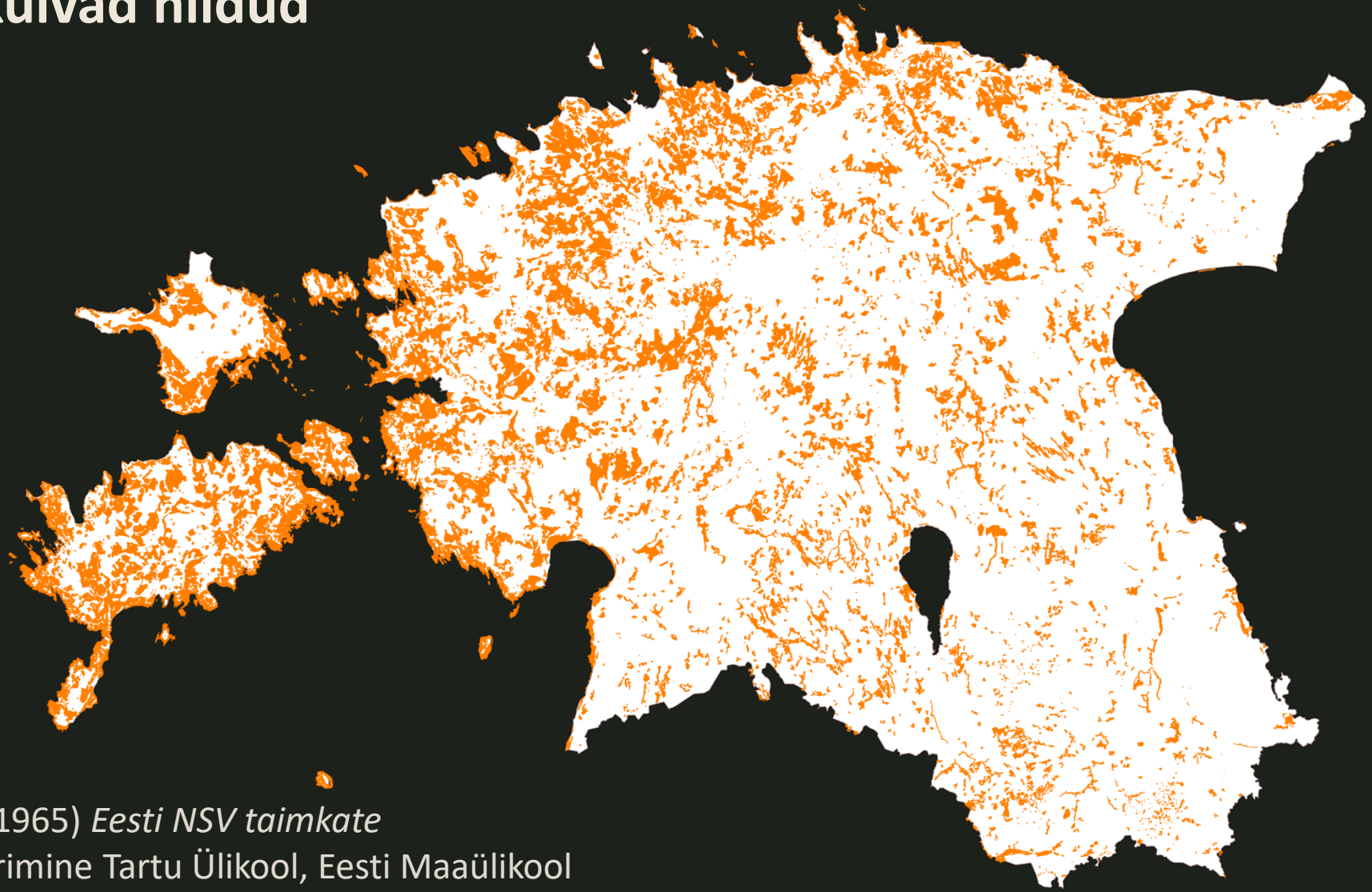

Laasimer (1965) *Eesti NSV taimkate*
Digitaliseerimine Tartu Ülikool, Eesti Maaülikool

Eesti kuivad niidud 2020

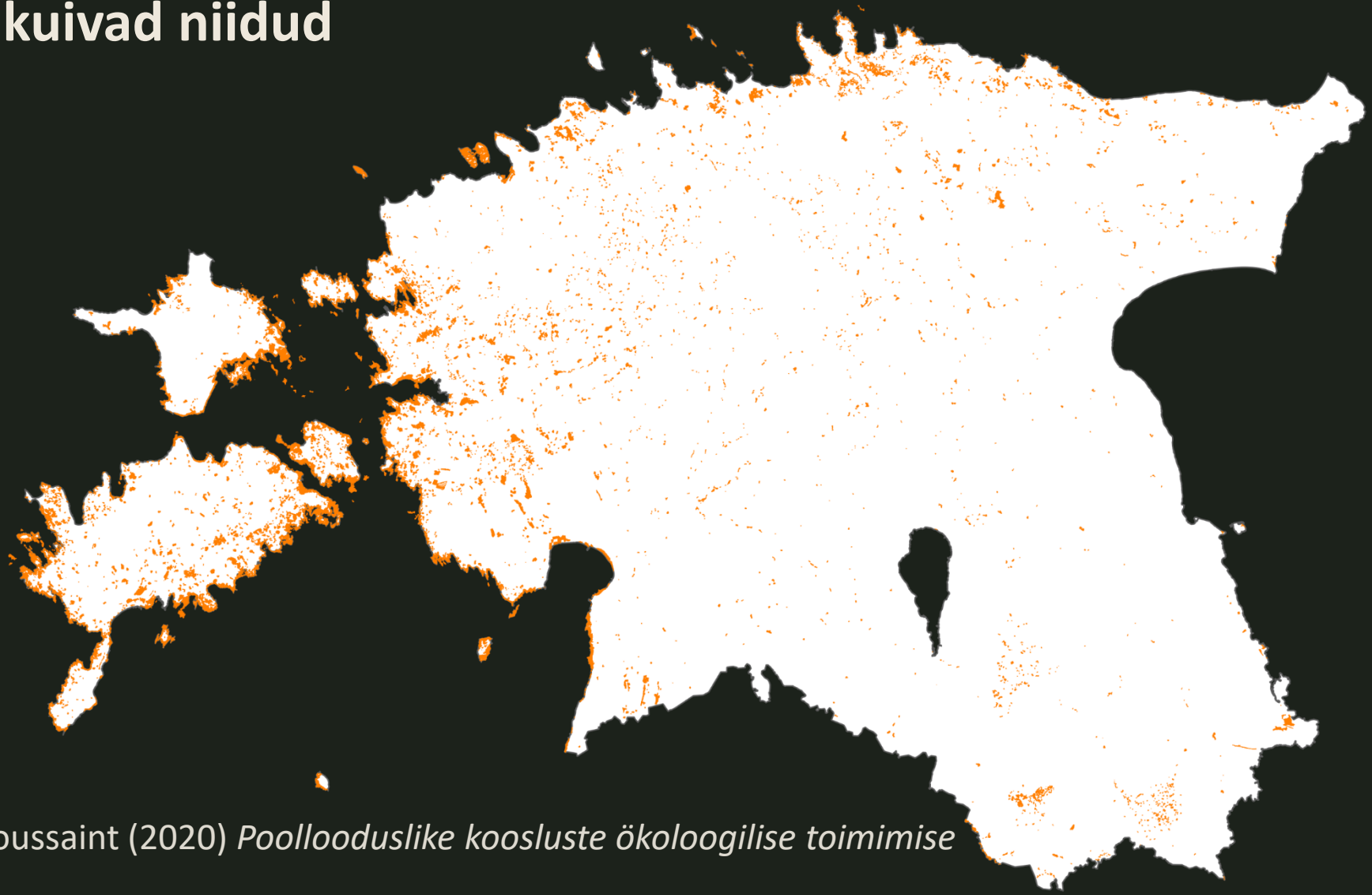

Helm ja Toussaint (2020) *Poollooduslike koosluste ökoloogilise toimimise hinnang*

Eesti taimede valguseelistused



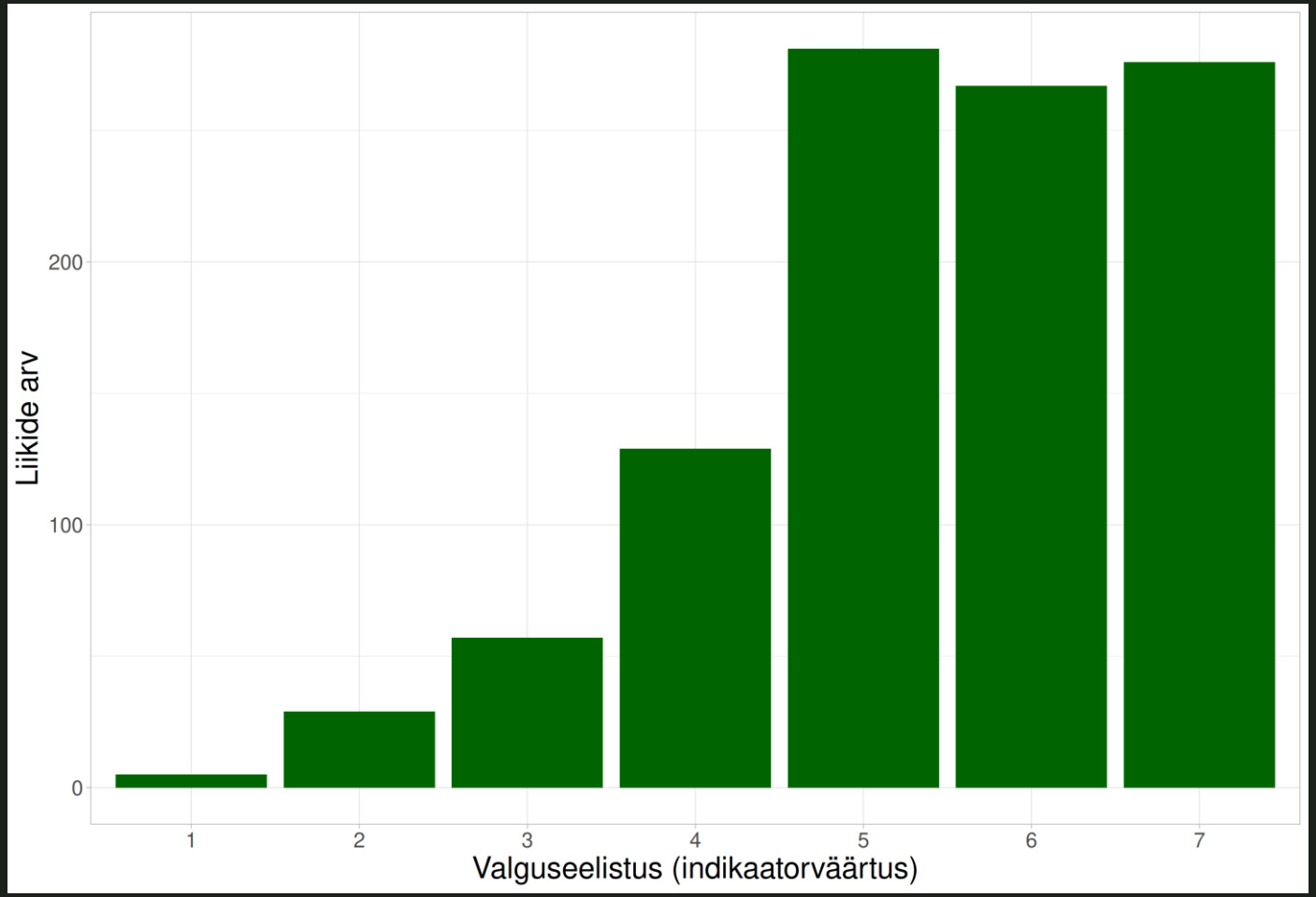



Indikaatorväärtused: Tyler jt. (2021) Ecological Indicators 106923

Loopealsete taastamine

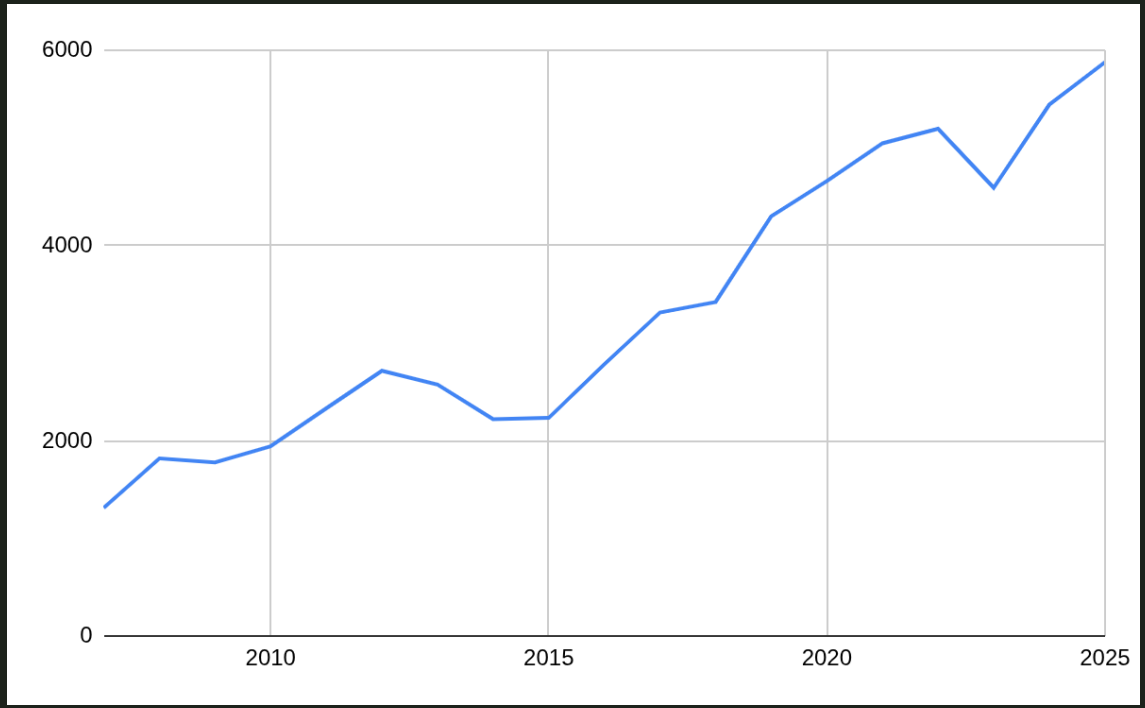



Elu alvaritele (Life to alvars)

- Kestvus 2014-2019 (LIFE13NAT/EE/000082)
- Taastati 2500 ha alvareid (loopealseid)
- Hea koostöö majandajate ja kohaliku kogukonnaga
- Põhjalik ökoloogiline seire erinevate elustikurühmade käekäigu kohta
- 2022 valis Euroopa Komisjon projekti parimaks LIFE projektiks, mida Natura 2000 aladel on kunagi läbi viidud!
- LIFE CONNECTING MEADOWS (2020-2025) - loopealsete taastamine ja sidususe suurendamine Muhus

Alvarid, ökoloogiline seire

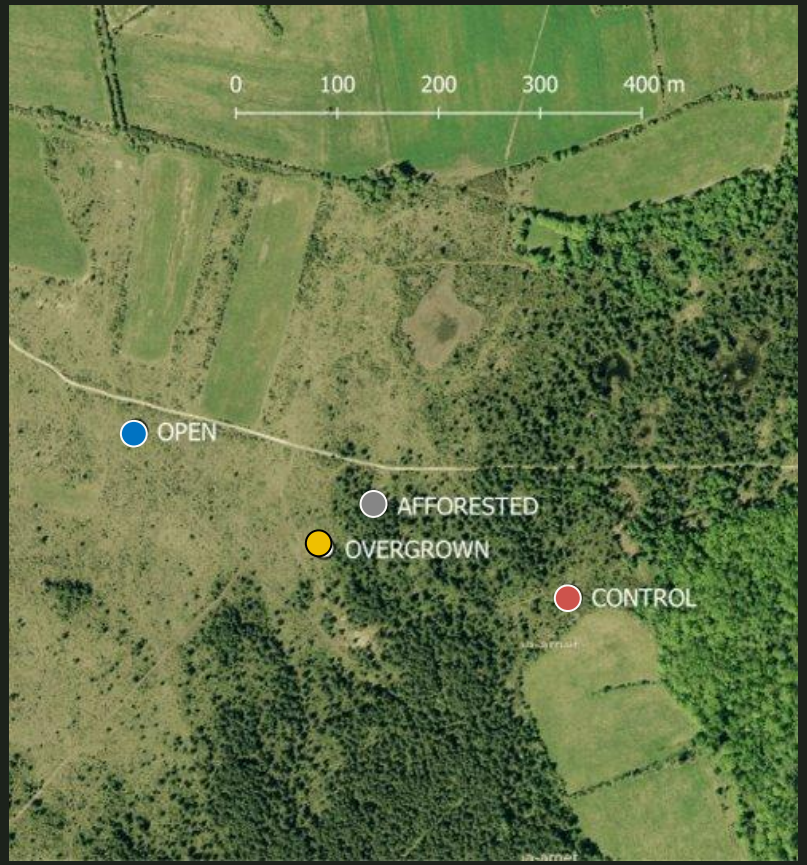

Enne taastamist (2014)

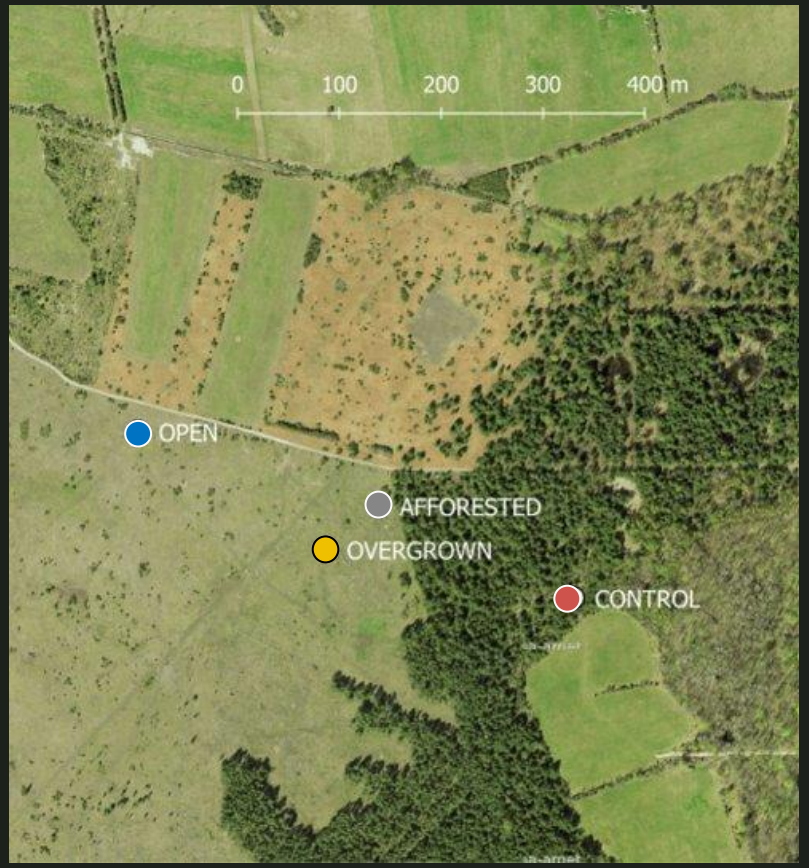

Pärast taastamist (2019)

Alvarid, ökoloogiline seire

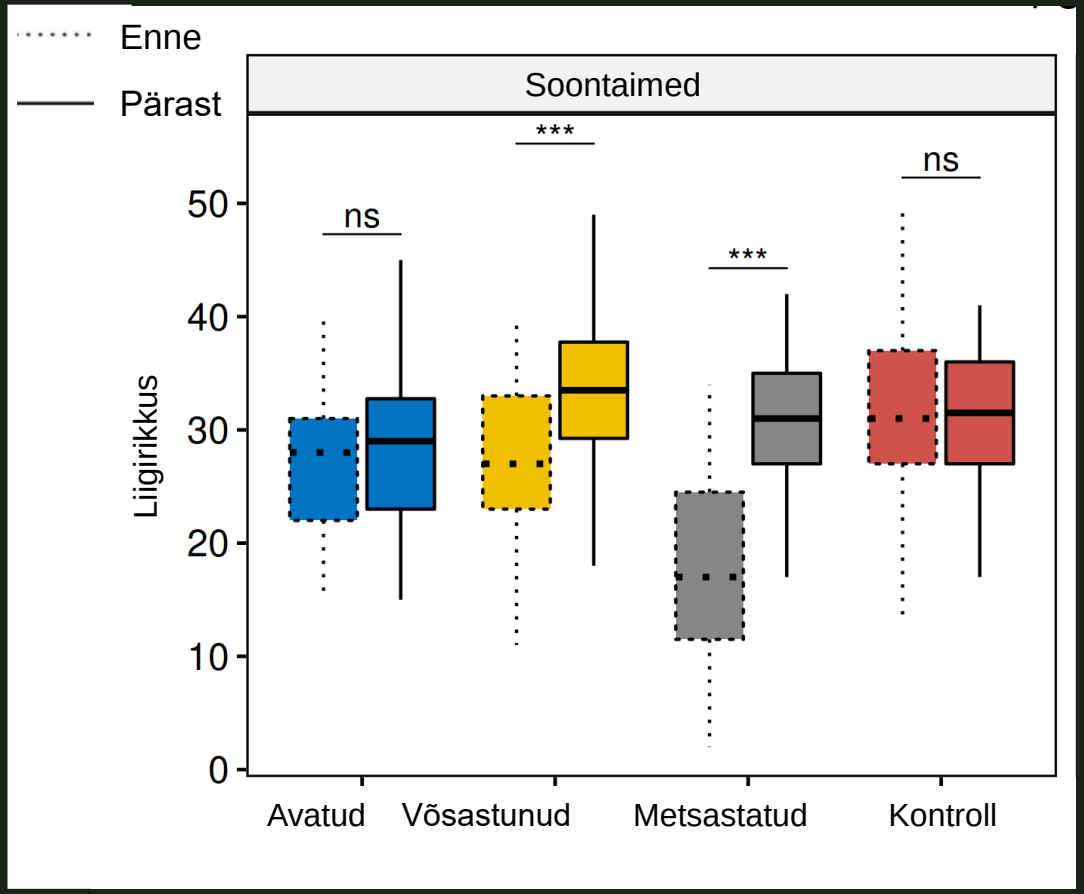

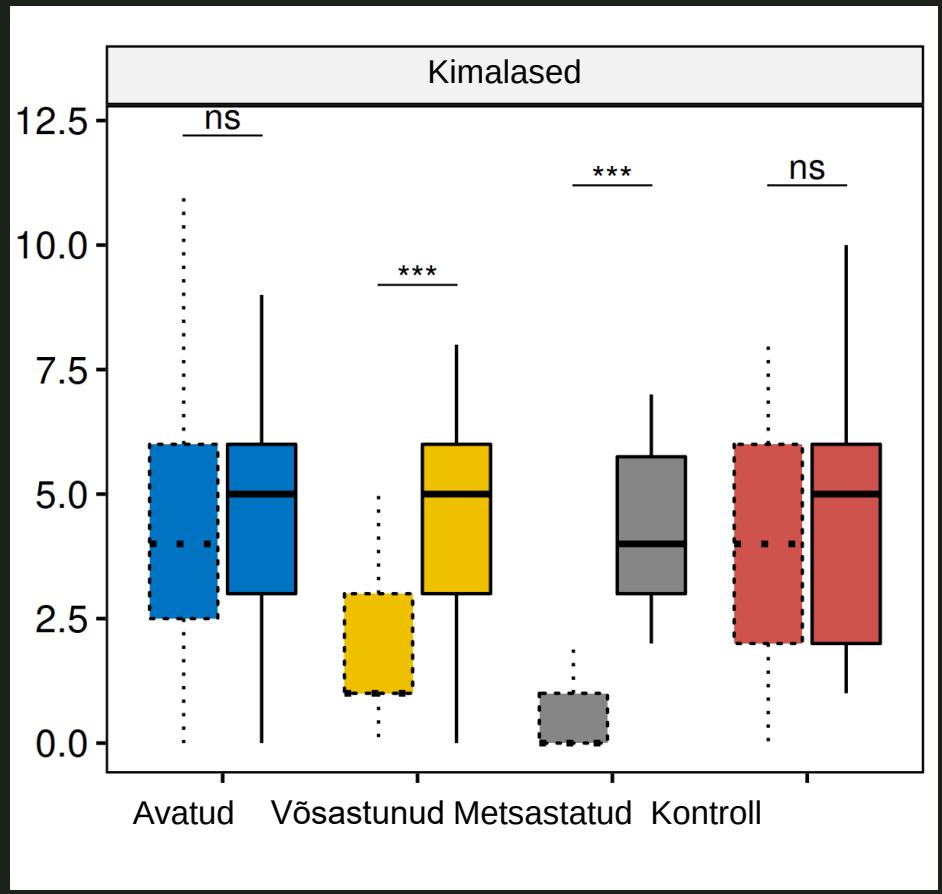

Prangel jt. (2025) *Global Change Biology.*

Alvarid, ökoloogiline seire

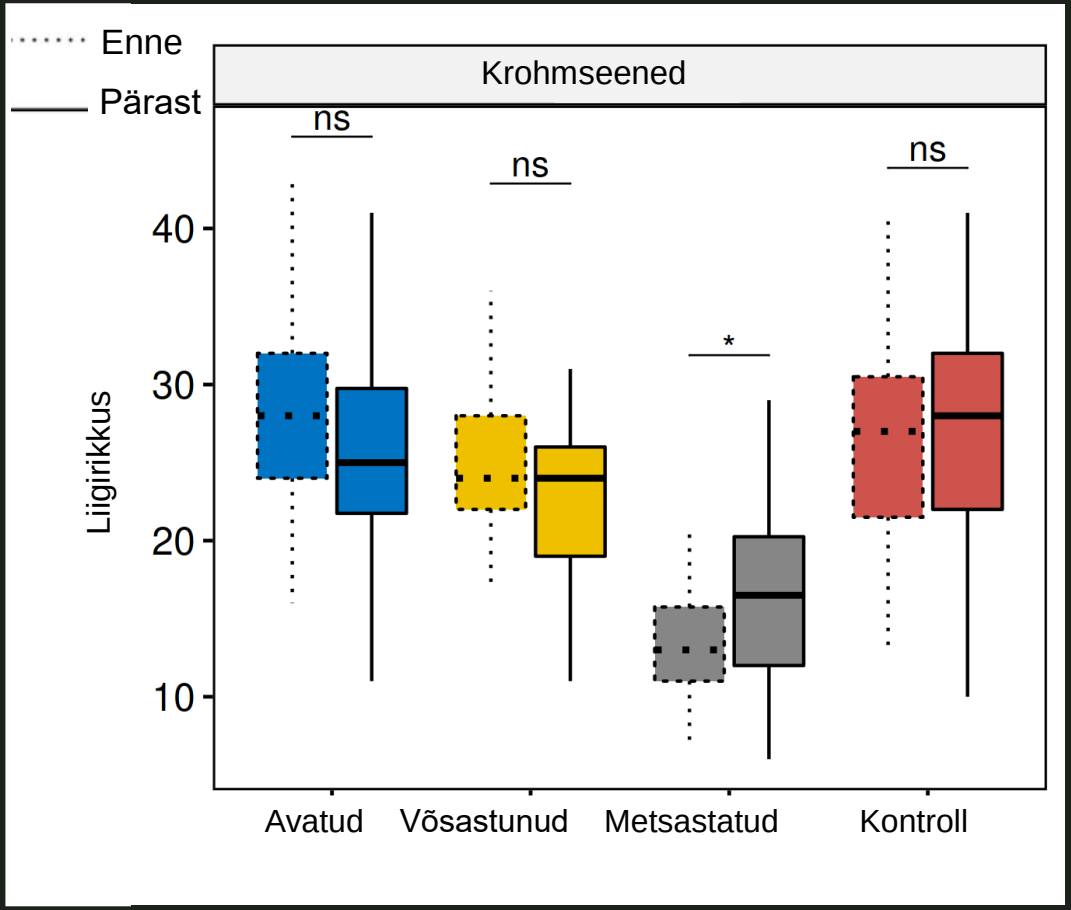

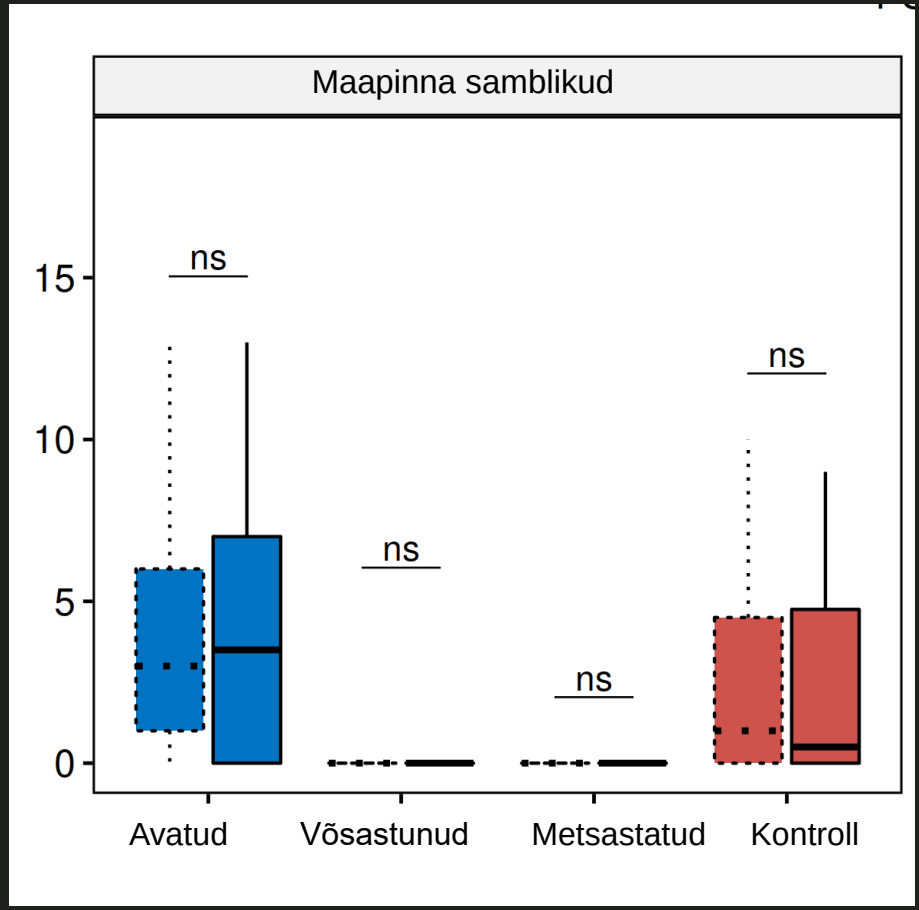

Prangel jt. (2025) *Global Change Biology.*

Alvarid, ökoloogiline seire

- Mõned organismirühmad taastusid üllatavalt kiiresti (soontaimed, kimalased, liblikad)
- Teistel läheb kaugem aega (samblikud, samblad)



Kuhu tasub Saaremaal ja Muhus minna alvareid otsima?

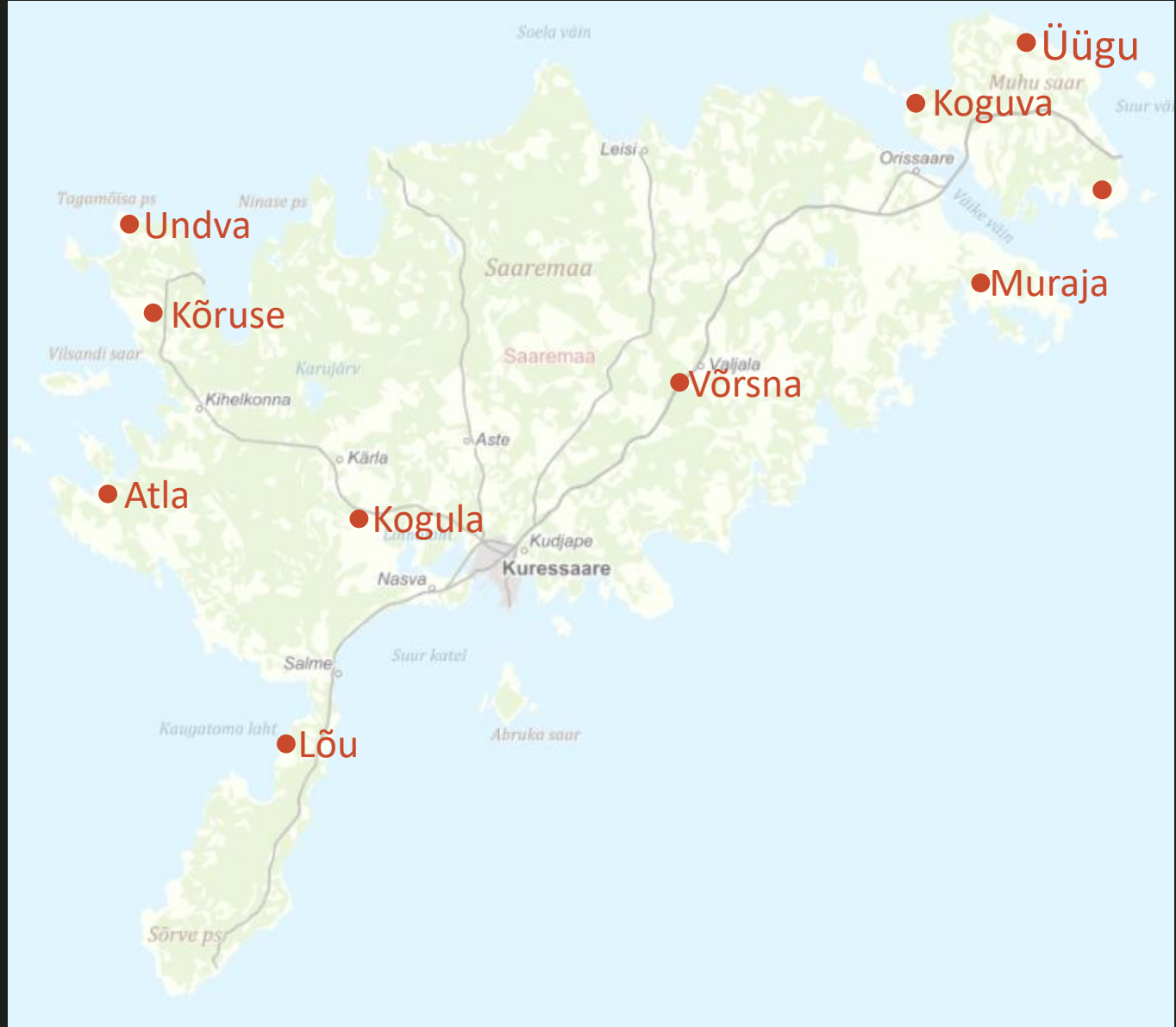

Kokkuvõte

- Alvarid ehk loopealsed on erilise elustikuga pool-looduslikud kooslused
- Nende taastamine ja säilitamine aitab kaasa meie avatud alade liikide säilimisele
- Eestis on veel säilinud alvarite liigifond ja taastamisel liigid tulevad kiiresti tagasi



FutureScapes

Euroopa Liit
Ühtekuuluvusfond

Eesti
tuleviku heaks

NATURA 2000

Eesti Teadusagentuur
Estonian Research Council